

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 19.04.1984, sp. zn. 3 Cz 72/83, ECLI:CZ:NS:1984:3.CZ.72.1983.1

Číslo: 17/1986

Právní věta: Převzetí darovaných věcí od dárců se zpravidla děje odevzdáním a převzetím věcí z ruky do ruky. Podle okolností konkrétního případu (např. u věcí movitých, u nichž pro jejich hmotnost nebo velikost nepřichází takové předání v úvahu) však není vyloučeno, aby k převzetí věci ve smyslu ustanovení § 134 odst. 1 o. z. došlo i jinak, a to např. předáním takového jejího příslušenství, které umožňuje faktické ovládnutí věci a je jeho předpokladem) např. předání klíče od motorového vozidla).

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 19.04.1984

Spisová značka: 3 Cz 72/83

Číslo rozhodnutí: 17

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Nabývání vlastnického práva, Smlouva darovací

Předpisy: 40/1964 Sb. § 134
§ 407

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal, aby žalovaným jako spoludědicům po zemřelém L. P. byla v závislosti na výši dědických podílů uložena povinnost zaplatit částku 13 000,- Kčs. Dalším návrhem žádal o určení, že osobní automobil Škoda 120 GLS je v podílovém spoluvlastnictví žalobce a jeho manželky a nepatří tedy do dědictví po zůstaviteli L. P.

V průběhu řízení žalobce změnil žalobu o zaplacení žalované částky na žalobu o určení, že částka 13 000,- Kčs náleží do pasív dědictví jako pohledávka žalobce za zůstavitelem. Uvedl, že tato částka představuje nedoplatek dluhu zůstavitele z původních 35 000,- Kčs, které měl žalobce uhradit podle smíru (schváleno okresním soudem v Litoměřicích); osobní automobil Škoda 120 GLS pak žalobce od zůstavitele obdržel jako svatební dar. Poukazoval na rozhodnutí státního notářství v Litoměřicích, kterým byl odkázán na občanské soudní řízení.

Okresní soud v Litoměřicích rozsudkem určil, že osobní automobil Škoda 120 GLS je v podílovém spoluvlastnictví žalobce a jeho manželky. Žalobu o určení, že částka 13 000,- Kčs patří do pasív dědictví po L. P., soud zamítl. S poukazem na částečný úspěch žalobce ve věci uložil žalovaným solidární povinnost zaplatit poměrnou část účelně vynaložených nákladů řízení. Rozhodnutí o

osobním automobilu odůvodnil soud prvního stupně především tím, že jej kupoval žalobce společně se zůstavitelem, že na jeho jméno žalobce zní faktura i technický průkaz a že předáním klíčů od automobilu při příležitosti svatby žalobce došlo k darovací smlouvě.

Krajský soud v Ústí nad Labem svým rozsudkem změnil rozsudek soudu prvního stupně tak, že určil, že částka 13 000,- Kčs patří jako pohledávka žalobce do pasív po L. P., zatímco v průběhu odvolacího řízení změněnou žalobu o určení, že osobní automobil Škoda 120 GLS nebyl v době úmrtí majetkem zůstavitele, zamítl. Současně rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení před soudy obou stupňů. Zamítavý výrok odvolací soud odůvodnil tím, že je právně nerozhodné, je-li žalobce zapsán v technickém průkaze vozidla jako jeho držitel nebo zní-li na jeho jméno faktura Mototechny; žalobce však auto neměl u sebe a z prodejny Mototechny s ním odjel jeho otec, který jej také používal pro svou potřebu. Předání klíčů od automobilu, k němuž mělo při svatbě žalobce dojít, nemohlo způsobit právní účinky platného darování, neboť jím nedošlo k předání a převzetí věci, což je (s výjimkou dodržení písemné formy) podmínkou platnosti darovací smlouvy. Předání klíčů jako částečného příslušenství vozidla by bylo možné považovat nanejvýš jako příslib daru, k jehož uskutečnění však již nedošlo.

Nejvyšší soud ČR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČR, tak, že uvedenými rozsudky soudů obou stupňů, pokud jimi bylo rozhodováno o osobním automobilu Škoda 120 GLS, byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

K darování je podle ustanovení § 407 odst. 1 o. z. třeba, aby obdarovaný nabídku daru přijal. Pokud nedojde k odevzdání a převzetí věci již při darování, je podle ustanovení § 407 odst. 2 o. z. nutná písemná forma. Nebyl-li právní úkon učiněn ve formě, kterou vyžaduje zákon, nebo dohoda účastníků (§ 40 odst. 1 o. z.), je neplatný (§ 40a o. z.). U movitých věcí předchází vlastnictví na obdarovaného ve smyslu ustanovení § 134 odst. 1 o. z. okamžikem převzetí věci obdarovaným. Toto převzetí se zpravidla děje odevzdáním a předáním věci z ruky do ruky; podle okolností konkrétního případu (např. u věcí movitých, u nichž pro jejich hmotnost či velikost předání a převzetí z ruky do ruky nepřichází v úvahu) však není vyloučeno, aby k převzetí věci ve smyslu ustanovení § 134 odst. 1 o. z. došlo i jinak, a to např. předáním takového jejího příslušenství, které umožňuje faktické ovládnutí věci a je jeho předpokladem (např. klíče od motorového vozidla). Posouzení toho, zda a kdy došlo k uzavření platné darovací smlouvy, je otázkou právního posouzení konkrétní věci. Právním posouzením uplatňovaného nároku žalobcem v návrhu na zahájení řízení není soud vázán.

V projednávané věci soudy obou stupňů při provádění dokazování soustředily pozornost výlučně na to, zda k uzavření platné darovací smlouvy došlo u příležitosti svatby žalobce. Odvolací soud pak při právním posouzení věci vycházel z názoru, že v převzetí klíčů od vozidla nebylo možné spatřovat převzetí věci ve smyslu ustanovení § 134 odst. 1 o. z. Soudy obou stupňů vycházely patrně z toho, že žalobce sám v návrhu na zahájení řízení považoval okamžik svatby za rozhodující. Nevěnovaly však pozornost tomu, že některé skutečnosti uváděné žalobcem i některé výsledky dokazování nasvědčovaly tomu, že předmětem darování mohly být peníze a že žalobce mohl nabýt vlastnictví k osobnímu automobilu koupí v obchodě. Bylo proto třeba všemi dostupnými důkazními prostředky zjistit náležitě skutečný stav věci jako podklad pro její správné právní posouzení.

Žalobce při své výpovědi v průběhu řízení uvedl, že jeho otec si nechal vystavit státní spořitelnou šek znějící na kupní cenu automobilu a že tento šek před prodejnu Mototechny žalobci předal. Žalobce si sám vozidlo vybral, podepsal šek jako doručitel a na jeho jméno byl rovněž vystavena faktura; následně byl jako držitel vozidla zapsán v technickém průkaze. Uvedené skutečnosti naznačovaly, že smlouvu o prodeji v obchodě jako kupující sjednal žalobce. Lze souhlasit s právním názorem odvolacího soudu, že zápis v technickém průkaze má v podstatě evidenční charakter a není

dostatečným důkazem osvědčujícím vlastnictví; bylo však třeba zkoumat, kdo jako kupující s organizací smlouvu o prodeji automobilu uzavřel. Pokud to byl žalobce, který přitom jednal svým jménem, nabyl by vlastnictví k automobilu již okamžikem převzetí věci. K náležitému zjištění skutečného stavu věci mohlo přispět především provedení důkazu (způsobem předepsaným v ustanovení § 129 o. s. ř.) fakturou o zakoupení automobilu a technickým průkazem vozidla. Soud prvního stupně sice tyto listiny ve svém rozsudku citoval, avšak z obsahu spisu není patrné, zda jimi provedl zákonem upraveným způsobem důkaz. Závěru o možném darování peněz na zaplacení kupní ceny nasvědčovalo i tvrzení navrhovatele, které měl učinit ve sporu projednávaném u okresního soudu v Ústí nad Labem. Tento spis si však soud neopatřil a neprovedl důkaz ani spisem o dědictví po zůstaviteli L. P. Ke zjištění skutečného stavu věci mohlo přispět rovněž zjištění toho, kdo sjednal havarijní pojištění automobilu. I když u pojištění majetku není vyloučeno, aby byl pojištěn majetek jiného občana, než který pojistnou smlouvu uzavřel (§ 370 o. z. a § 6 vyhlášky č. 48/1964 Sb. /1/, nejde o situaci obvyklou.

Pokud by výsledky dokazování ukázaly, že vlastníkem osobního automobilu se koupí v obchodě stal žalobce, bylo by zapotřebí ještě zaměřit pozornost na to, zda a k jaké dohodě mezi ním a zůstavitelem došlo, a opatřit tak podklady pro posouzení toho, zda v mezidobí do úmrtí zůstavitele nedošlo ke změně ve vlastnictví.

Z uvedeného je zřejmé, že soudy obou stupňů rozhodly na základě neúplně skutečného stavu věci a odvolací soud navíc vycházel z nesprávného právního názoru. Porušily proto svými rozsudky zákon v ustanoveních § 6, § 120 odst. 1, § 132 a § 153 odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovení § 407 o. z.

1) ve znění vyhlášek č. 7/1976 Sb. a č. 8/1976 Sb.